

N.F.S. Grundtvig "Hittegods"

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.14, april 2019

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1819 (SJ: 342)

Teksten er etableret af Vibeke A. Pedersen

Punktkommentarer, indledning og tekstredigering er skrevet af Vibeke A. Pedersen, redigeret af Klaus Nielsen og Jon Tafdrup

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.phil. Bent Jørgensen

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

|A:172

Hittegods.

Under denne Benævnelse agter jeg i Dannevirke at levere endeel smaa Bemærkninger og Oplysninger, fornemmelig saadanne som angaae vor Old-Krønike og Moders-Maalet, Noget jeg tør haabe, ei vil være mine gunstige Læsere ukiært, og som tildeels er mig en Nødvendighed, thi under min Syslen med Historien og Sproget støder jeg paa Meget, som ikke bør opdages andengang, og som dog enten ikke taa|A:173|ler, eller dog ikke hos mig kan times nogen udførlig Behandling. At opskrive og samle Sligt har jeg hverken Tid eller Lyst til, men hvad der er Noget værd, husker man dog imellemstunder, om man end skriver det i Glemme-Bogen, og ved nu her at aabne det et nemt Gjemmested, vil jeg foranledige mig selv til at holde det fast, naar det kommer, og indskrive det i hvad man vel ogsaa kunde kalde Glemme-Bogen, men hvor jeg dog i det Mindste selv til enhver Tid kan finde det.

Kiært skulde det være mig, om Andre som i sig, eller udenfor sig opdage mærkelige Smaating, vilde tillade mig dermed at forøge Samlingen, men venteligt er det vel for det Første ikke, da det synes, som man er blevet enig om at lade mig vise, hvorlænge jeg, hardtad

uden al Opmuntring og Deeltagelse, kan udholde at arbeide paa Dannevirke. Til Lykke for min Rolighed er Dette imidlertid Noget, jeg, i Mangel af bedre Syn, ogsaa selv gider seet, og uagtet jeg, saalænge Krønikernes Oversættelse medtager næsten al min Tid, hverken kan levere saamange Hefter, eller saa blandet Indhold, eller saa giennemarbejdede Stykker, som jeg ønskede, er det dog mit Forsæt ei at lade Skriftet gaae i Staae, saalænge min Pen er i Gang, og Udgivelsen muelig, thi et Tidsskrift med det Anlæg indseer jeg at være efter |A:174|Tidens Tarv, og, saalænge jeg lever, haaber jeg at opleve den Dag, da det af Flere skal findes betimeligt.

Dette i Forbigaaende, som et Ord til Læseren, der nødig vilde oppebie fjerde Hefte af det langsomme Bind; nu til hvad dennegang skal lyses op!

I. Et Blad af den danske Riimkrønike.

Dannevirkes Læsere ville erindre sig, at i det Par Ord om vor Riimkrønike, hvormed jeg ledsagede Udtoget deraf, yttrede jeg den Formodning, at, uagtet Udgaven af 1495 giælder for Bogtrykker-Konstens Første-Grøde i Dannemark, maatte der dog vist have været endnu en ældre, hvorefter den Plattydske Oversættelse var gjort, og som, med Dedicatsen til Christian den Første, allerede i hans Dage havde seet Lyset.

Denne Formodning, som, saa velgrundet den end syndes mig, dog nok forekom de fleste Literatorer meget ugrundet, har ved en besynderlig Hændelse saaledes stadfæstet sig, at jeg antager Sagen for afgjort, og er vis paa, den, i det Mindste i næste Slægt, skal almindelig erkiendes for at være det, og denne Hændelse er det jeg vil fortælle mine Læsere.

|A:175| Budolphi Kloster i Aalborg befandt sig ved Reformationen en, efter Tidens Leilighed ikke ubetydelig Bogsamling, hvis senere Skiebne nok kun forsaavidt er bekiendt, at Gram lod nogle sjeldne Stykker udtage til Indlemmelse i det Kongelige Bibliothek, og at en Deel fik Lov til at raadne paa sit Eget. Det var i Fjor, i Reformationens tredie Jubelaar, at Hr. Adjunct Seerup, nu tillige Præst, i Aalborg, ynkedes over de foragtede Levninger, og fik Tilladelse til at opsamle og opstille dem paa de gamle skiælvende Hylder; under dette Arbeide fik han Øie paa en sælsom Beklædning af Bindet i en Foliant, saavidt han husker, en Scholastiker, og overbeviste sig strax om at han havde et Halvark af Riimkrøniken i en gammel Udgave for sig. Det randt ham nu i Sinde, hvad der i Dannevirke var talt om en formodenlig ældre Udgave end den af 1495, han tænkte: hvem kan vide, om ei her

gaaer Syn for Sagn, fik Bladet saa lemfældig listet fra, at det blev ved at være læseligt paa begge Sider, og glædede mig med Tilsendelsen deraf.

At jeg virkelig blev glad, kan Ingen undres over, thi, om nu ogsaa Bladet havde været af den alleryngste Udgave, som jeg dog strax saae var umueligt, saa var det jo dog et haandgribeligt Vidnesbyrd om, at min Tale om den gamle Krønike ei havde |A:176| været ganske frugtesløs, men havde dog i det Mindste hos een, mig personlig ubekjendt, boglærd Mand, vakt inderlig Deeltagelse, og hvor oplivende et saadant Vidnesbyrd er for en Skribent, der daglig fristes til at tænke, at hans Ord er kun en Røst i Ørken, det veed kun den, som det har prøvet!

Dobbelt glædelig var mig imidlertid denne Hændelse, fordi jeg strax saae, at enten var Bladet af den omspurgede ældste Udgave, eller det maatte tilhøre en af de Udgaver, den senere Tids Boglærde, uagtet de Ældres udtrykkelige Vidnesbyrd, satte stærk i Tvivl, saasom den af 1501, Bartholin, og den af 1504, Terpager omtaler. Velan! tænkte jeg, naar dette Blad siger allermindst, giver det dog den fornemme Tvivlesyge en god Skose, og stadfæster den glædelige Efterretning, at selv i hine Søvnens og Vankundighedens Dage, i Begyndelsen af det sextende Aarhundrede, var det ikke blot Christen Pedersen, hvis Sind og Hu stod til Fædrenelandets Krønike, ikke Klerkene blot som kunde læse i Bog, selv da var der dog Folk i Hundredetal som lystedes ved at høre Beskeed om de fremfarne Dage, og syndes at vel var de Skillinger stædte, for hvilke man købde sig Fædrenes Frasagn paa Prænt og paa Riim.

|A:177| Alligevel biede jeg ikke længe, før jeg sammenlignede Bladet med det tilsvarende Halvark i den ældste Udgave man hidtil kjendte, og herved overbeviistes jeg snart om, at hint Blad virkelig var en Billing af et ældre Aftryk, da jeg overalt, hvor Ordene faldt anderledes hos Gotfred af Ghemen, kunde spore Feilen.

Bladet begynder med den Linie i Helges Riim: jeg brugede Krig og gjorde Fred, afbryder i Rimet om Rolf (der, ligesom hos Gotfred, ved en Trykfeil kaldes Roo) med Linien: han draver ei op fuld onden Grund; begynder atter i Balders Riim med Linien: Da slog han mig i Balders Sund, og afbryder i Amlets med den: Eller jeg gjorde det af vitterligt Mod; tager endelig fat i samme Riim med: Græd for dig selv sagde jeg, fordi, og ender med: I Herberget havde han viist en Dreng.

Overflødig er vel den Anmærkning, at alle disse Afbrydelser have deres Grund i, at Bladet kun er et Halv-Ark, og det af en Udgave i Duodes eller forskaaren Octav, da derimod den Ghemenske Udgave er i stor Octav eller forskaaren Qvart.

Hvad nu Forskiellighederne angaaer, da har man alt i Ovenstaaende en Prøve, thi hvor Bladet har: fuld onden Grund, har den Ghemenske Udgave: en onder Grund, men mere afgjørende ere

adskillige |A:178 af de andre, som jeg nu, saavidt de angaae Andet end den usikre Stavning, vil opregne.

Strax i *Helges Riim* møde vi følgende:

Bladet.

Hannem slog jeg med alt hans Falk (Folk)

Gh. Udgave.

Hannem slog jeg *først* med alt hans Falk.

Bladet.

Jeg slog Kongen af Sverrig-Land.

Gh. Udg.

Jeg slog *og* Kongen af Sverrige Land.

Bladet.

Om Danske Mænd gjorde dem Uskiel,

Gh. Udg

Om Danske Mænd gjorde dem *noget* Uskiel.

Bladet.

Det blev mig siden kast i Noos (Næse)

Gh. Udg.

Det blev mig siden *dog* kast i Noos.

I Rolfs Riim.

Bladet.

At saare skulde deres Nakke blødt

Gh. Udg.

At saare skulde deres Nakke *have* blødt.

|A:179

I Balders Riim.

Bladet.

Deraf fik først det Sund *det* Navn

Gh. Udg.

Deraf fik først det Sund *sit* Navn.

I Odens Riim.

Bladet.

I Koglespil var jeg saa klog

Og saa i sorte Konsters Bog.

Gh. Udg.
I Koglespil var jeg saa klog
Og i de sorte Konsters Bog.
Bladet.
At jeg skulde være dem huld.
Gh. Udg.
At jeg skulde være dem *tro* og huld.

I Røriks Riim.

Bladet.
Det fik jeg at see, den Tid
Gh. Udg.
Det fik jeg at see den *samme Tid*.

|A:180

I Orvendels Riim¹.

Bladet.
Fegge min Broder det fortrød.
Gh. Udg.
Fegge min Broder *hannem* det fortrød.

I Amlets Riim².

Bladet.
Og havde hende *saa* til Husfru sin.
Gh. Udg.
Og havde hende *siden* til Husfru sin.
Bladet.
I Arnen, paa *hver en* Lem.
Gh. Udg.
I Arnen paa *hverie* Lem.
Bladet.
Der gjorde jeg Kroge Nat og Dav.
Gh. Udg.
Der gjorde jeg Kroge *baade* Nat og Dav.
|A:181 *Bladet.*
Derfore bar han ved mig Jæv (Tvivl)
Gh. Udg.
Derfore *da* bar han ved mig Jæv.
Bladet
Med Been, Bruske, Skind og Krop.
Gh. Udg.

Med Been og Bruske, Skind og Krop.
Bladet.
Jeg sagde, jeg saae hannem til Hysken³ gaae
Gh. Udg.
Jeg saae hannem, sagde jeg, til Hysken gaae
Bladet.
Saa kom der Svin og aade hannem op.
Gh. Udg.
Saa komme der Svin og aade hannem op.
Bladet.
Og bød saa med Bud og Brev.⁴
|A:182*Gh. Udg.*
Og bød saa *Konningen* med Bud og Brev.

Mere og mindre klart vise alle disse Forskielligheder, at i den Ghemenske Udgave er virkelig Riim-Krøniken, som der ogsaa paa Titelbladet staaer, *overseet og rettet*, thi immer seer man at der er indskudt et Ord eller en Stavelse enten for Tydeligheds eller for Tonefaldets Skyld; men een Forskiellighed findes endnu, som jeg har giemt tilsidst, fordi den slaer Hoved paa Sømmet, og her er den.

Bladet.
(i Amlets Riim Linie 111 og 112).
Havde jeg ei holdet mig saa fool⁵,
Da havde jeg ikke nu seet Sool.
Gh. Udg.
Havde det ikke været at jeg saa gool,
Da havde jeg ikke nu seet Sool.

Her seer man klarlig, at Retteren har været forlegen med Ordet: *fool* ∴ tosset, som han enten ikke har forstaaet, eller dog anseet for, hvad det vel ogsaa var, et ubekendt Ord for de fleste Læsere. Vanskeligt var det imidlertid som *Riimordet* at **|A:183**forandre, og han saae ikke andet Raad, end at gjøre en heel ny Linie, som vel forvanskede Meningen, men lod sig læse uden Anstød. At Amlet galede som en Hane da han kom ind til sin Moder, stod strax ovenfor, og det gjorde Forandringen muelig, men at det ikke var denne Galen der *hidindtil* havde frelst Amlets Liv, oversaae Retteren, under den Betragtning, at Amlet, skøndt det ei stod i Rimet, dog ogsaa havde galet før, og at Galningen dog var en Deel af det forstillede Galskab der havde bevaret ham. At det maa være gaaet saaledes til, kan man neppe tvivle om, thi at man i en følgende Udgave skulde sat *fool*, naar der i den forrige stod: *goel*, lader sig, med Hensyn paa Omstændighederne ikke tænke. Dog, til overflødigt Beviis tjener, at den plattyske Oversættelse, som, i Følge Overskriften, er gjort efter et Exemplar, Ditmarskerne erobrede 1500, svarer i disse Linier, som, saavidt jeg

har seet, overalt, til Bladets Læsemaade, og det maatte da blot være Lyst til at optænke Urimeligheder, om man vilde beraabe sig paa den Muelighed, at dette Blad dog kunde være af en yngre Udgave, som havde fulgt en ældre. Ja, selv naar man indrømmede denne Muelighed, blev det dog ligevist, at der har været en dansk Udgave af Rimkrøniken, som svarer til den plattydske, har altsaa havt Dedicationen til Christian den Første, |A:184 som fattes, og manglet Efterretningen om hans Død, som findes i Udgaven hos Gotfred af Ghemen.

Men, kunde man sige, naar nu alt dette ogsaa er ganske rigtigt, lønnede det da Umagen at vise det, eller har det Noget at betyde, enten Riim-Krøniken er første Gang trykt 1495 eller 1478-80 som vel maa være Tilfældet, da den Plattydske Oversættelse slutter med Fortællingen om Hanses og Kirstines Giftermaal, som fandt Sted 1477, og melder ikke om Christians Død, som indtraf 1481!

Eller ligger maaskee Vigtigheden deri, at man nu paa enkelte Steder kan helbrede Texten i en gammeldags, eenfoldig Riim-Krønike, hvor det omtrent er det Samme, hvad der staaer?

Slige Indvendinger synes vist Mange især med Føie kunde gøres mig, der, som bekiendt, kun leer ad alt det fornemme Bogorme-Væsen, som paa slet Tydsk ret godt kan hedde Sylbenstecherei; men ikke desmindre troer jeg dog at opmerksomme Læsere, uden min Paamindelse, vil indse at Tingen ikke er saa ubetydelig, som det kan synes.

Kun fordi ikke alle Læsere, som kan blive opmærksomme, ere det alt, vil jeg bemærke, at det er slet ikke ubetydeligt, om i Dannemark den første Bog er trykt 1480 eller 1495, eller om man, endnu før Bøger præntedes i Dannemark, tyede ud til Lips |A:185 eller andensteds, for at faae Fædrenelandets Riim-Krønike sat; thi at vore Fædre ei kunde høre eller spørge noget godt Nyt, uden strax at attraae Deelagtighed deri, og ønske det anvendt til deres Forfædres Ære og Fædrenelandets Gavn, det er et Vidnesbyrd som Ingen af slige Fædres ægte Børn for nogen Priis vilde undvære. At Riim-Krøniken ei alene er den første Bog man veed at være trykt i Dannemark, men at den er trykt paa Dansk, endnu førend man veed det, at dens Trykning, som dens Skrivning taber sig i de gamle, sammenløbende Dage, det er et Beviis paa Dannemænds underlig dybe historiske Hjertelag, som ret inderlig maa glæde Enhver der i sig føler det Samme ∴ hver ægte Dansk.

Mindre vigtigt er det vel, at vi nu af den plattydske Riim-Krønike kan næsten overalt slutte os til, hvad der stod i den Danske, før den blev overseet og rettet; men ubetydeligt tør jeg dog ikke kalde det, aldenstund det dog viser, hvorledes de Danske benyttede den nykomne boglige Konst og nybygte Høiskole, til at pynte paa Skrift og Vers i Modersmaalet, og jeg er vis paa, at mangan en velkommen Sprog-Bemærkning vil kunne avles ved en nøiagtig

Sammenligning, som slige Mindes-Mærker ustridig fortjene.

A:186Dog, Dette, og Mere vil sikkerlig ogsaa skee; den ligesaa mindekiære som fredegode Danner-Konge, hvem boglig Konst skal vist i Krøniken erstatte hvad man ved Konst-Greb har fravendt Ham; vores, ja Dannemænds Frederik den Sjette, Hvem vi aldrig vil dele med Nogen, som ei deler vor inderlige Kiærlighed til Ham; denne de fremfarne, livsalige Danner-Kongers velsignede Arving, Han som alt, foruden saamange andre Velgierninger mod boglig Konst i trange Tider, sætter Kronen paa Udgaverne af Edda og Heimskringla og Guløe-Thingets Arelds-Lov, Hvis høie Haand med gammel Skjoldung-Glæde opholder Pennen til for menig Mand at skrive Frasagn ud om de forgangne Dage; Han vil, det veed jeg, ingenlunde taale at det Kongelige Værk: *Scriptores Rerum Danicarum*, skal savne den Fuldendelse det kan modtage. Nei, ogsaa derpaa vil han sætte Kronen, og ved Siden af den pyntelige Romerstil fra Valdemarers Dage, ei foragte de eenfoldige men hiertelige Riim om Danmarks Konger, som overrakdes præntede i Første Christians Haand, og ligge paa Hans Bautasten, som til et kiærligt Tegn paa hvad nu Krøniken stadfæster, at det var Danmarks Hjerter som kaarede Grev Didriks Æt til Dans og Skjolds og Rolfs, til Froders og til Valdemarers rette Arving, ja som et Varsel om, at **A:187**Herre-Slægten, hvis Kongelige Stamfader Christian var, skulde al sin Tid opelske som sit Stamtræ Sagas Ygdrasill, og kraftelig forfremme boglig Konst, alt efter Christians Ord, der han stiftede Dannemarks Høiskole og sagde, at der skulde en oplyst Forstand ved flittig, omhyggelig Vindskibelighed have sin Gang og Syssel i *Sandhedens Lys*, hvorved Guds Ords Ære og Dyrkelse kunde opkomme og voxte, Retfærdighed fremelskes, baade menig og hver Mands Beste betænkes, og *al menneskelig Forhaabning udvides og tiltage!*

1

At den Ghemenske Udgave i anden Linie af dette Riim har: *beroed*, hvor Bladet rigtig har *betroed*, regner jeg for en blot Trykfeil, som det imidlertid kunde blevet vanskeligt nok at rette.

2

Om *viis* for: *ei viis* i 9 Linie hos Ghemen er blot en Trykfeil eller en Correctur-Feil, skal jeg ei kunne sige, men Feil er det aabenbar.

3

Hysken er, med Tugt at sige, et Vandhuus, og udtales rimeligviis Hvysken eller Hvisken, siden man endnu siger: fra Disken til *Hvisken*, og mener dermed det Samme.

4

At *Konningen* fattes her, er i Øvrigt ligefrem en Trykfeil.

5

Fol er baade paa Islandsk og Fransk en Tosse, men Dansk har Ordet neppe været nogensinde, just fordi vi endnu har det beslægtede

II. Sciringesheal.

Endeel er mellem de Boglærde blevet tvistet om Beliggenheden af dette Stæd, som Haleien Other flere Gange nævnede for Kong Alfred i sin Fortælling om Norge. Uden at agte paa Talens Sammenhæng, hvoraf det ustridigt følger, at Stædet maa sættes i det sydlige Norge, søgde man det snart i Preusen, og snart i Skaane; men saa blind var Gerhard Schøning ikke, og han, eller dog vel egentlig Langebek⁶ er Ophavsmand til den Giætning, at der istedenfor *Sciringesheal* bør læses *Cy|A:188ningesheal*, og derved tænkes paa *Konghella*, Vigens gamle, velbekiendte Stapelstad. Slig en Giætning lod sig høre, og Professor Rask har nyelig, i det Skandinaviske Literatur-Selskabs Skrifter, meget godt viist, at paa Konghel kan Alt hvad der siges om Sciringesheal passe, samt at dette maa have ligget i det *østlige* Norge, men hvormegen Umage han end har gjort sig for at vise, hvor let man i Skrivningen kunde forvexle de to Navne, kunde jeg dog aldrig finde det rimeligt, at et Navn *fem* Gange i Træk skulde være skrevet saa eens, og saa galt, at det saa mærkelig kunde forlæses, og blive til et for Resten *ubekiendt*, men dog ganske *antageligt* Navn. Min Tanke ved Talen derom, var derfor: saavidt du kan skionne, er det temmelig ligegyldigt, paa hvad Plet Sciringesheal har ligget, samt i det Hele, hvad man gjør ved Others fattige Fortælling, men vist er det, at naar man vil sætte Konghelle istedenfor Sciringshald, kan man ligesaagodt sætte N. N. eller tre Prikker, og lade enhver giætte som ham lyster; thi paa et saadant qvi pro qvo kan man jo dog ei med Føie bygge det Mindste, og hvortil nytter en Giætning, hvorved Intet løses!

Med disse Tanker, som alle slige Omskrivninger på fri Haand til ingen Nytte vække hos mig, havde jeg naturligviis i en saa uvigtig Sag ladet det beroe, |A:189dersom ikke Rasks bestemte Paastand, at der ikke fandtes noget Norsk Navn, som paa nogen Maade lignede Sciringesheal, havde opfordret mig til, dog under min Syslen med Norges Historie at lægge Mærke til, om det og forholdt sig saa, Noget, jeg ikke fandt rimeligt, da Navnet klang mig for nordisk, til at være opkommet ved en engelsk Skrivfeil.

Jeg skrev da Navnet bag Øret, og deraf kom det ventelig, at jeg, ved sidste Haandlægning paa min Oversættelse af Heimskringla, strax blev opmærksom paa, hvad jeg før havde overseet, at i Ynglinge-Sage⁷ nævner ikke alene Snorro *Skiringssal* paa Vestfold, men anfører til Bekræftelse Verset af Thjodolf, hvori samme Navn findes. Det skal man da i det Mindste nødes til at indrømme, at Krøniken opviser et Norsk Stæds-Navn, der ikke alene ligner Sciringesheal, men er bestemt *eenstydigt* dermed, thi at Skirings-

Hald og Skirings-Sal baade kommer ud paa Eet, og kunde selv i Udtalen lettelig forvexles, er aabenbart. Da nu tillige Thjodolfs Skiringssal ligger sydostlig i Norge, og, ligesom Other betegner Skirings-Hald, ved en stor Fjord: Opsloe-Fjorden, saa forekommer det mig, at man for begge Steders Eenhed har al den Sikkerhed man i slige Ting kan vente og forlange.

|A:190 Under denne Betragtning faldt det mig naturligviis strax ind, at hin paafaldende Liighed dog vel umuelig kunde undgaaet Schönings Opmærksomhed, og begiærlig efter at see, hvad der havde bestemt ham til at foretrække en løs Giætning for hvad der syndes mig en reen Slutning, slog jeg op i hans Norges Historie, men fandt til min store Forundring saavel der⁸, som i Bogen om de Norskes Oprindelse, hvor Talen er om Skiringshald⁹, ikke mindste Tegn til at den paafaldende Lighed engang var bemærket. Tildeels lod dette sig vel forklare deraf, at hos Peringskjold, hvis Udgaave af Heimskringla da var den eneste, staaer *Skirissal*, som Sch. igien ønsker forandret til *Skirisdal*, ventelig fordi der staaer i Fagurskinna, at Halvdan Svartes Hoved blev begravet i Skirisdal paa Vestfold; men Tingen bliver dog lige synderlig, naar man læser Schönings Anmærkning ved denne Leilighed, Et haandskrevet Exemplar af Sagubrot, hedder det paa fornævnde Sted i Norges Historie, giver ellers Anledning til at troe, at Sciris-Sal, eller, som det der hedder: *Scirings-Sal*, har i de ældre Tider været et meget stort og berømt Offersted for hele Vigen: Tha voru höfth blot i Skiringssal, hedder det der, er til var sott um alla Vikina.

|A:191 Ingenlunde vil jeg hermed sige Noget til Schönings Forkleinselse, thi paa een Gang at huske to hinanden oplysende Navne, der i Historien findes vidt adskildte, er et Lykketræf, og Ingens Pligt, men jeg anfører det kun, deels fordi jeg virkelig knap turde troe mine egne Øine, og deels for, om mueligt, at gjøre boglærde Folk lidt varsommere baade med at bestemme hvad der findes eller ikke findes i Historien, og med at overhugge Knuder, som, naar de ei kan løses, bør have Lov at sidde paa deres Eget.

Uden nu at ansee det for nogen vigtig Opdagelse, antager jeg det da for utvivlsomt, at Skirings-Sal, hvor Vigens store Offersted fandtes, hvor Halvdan Hvidbeen, og maaskee Noget af Halvdan Svarte jordedes, er Others Sciringesheal, og finder det rimeligt, at Navnet har sin Oprindelse af Ordet Skiring, som skal betyde Oplysning, Fortolkning, Forklaring, Altsammen Begreber der rime sig godt med Forestillingen om et Sted indviet til høitidelig Guds-Dyrkelse¹⁰. Hvor ved Opsloe-Fjorden Stædet for **|A:192** resten har ligget, om ved Tønsberg, eller andensteds, er vel saameget mere vanskeligt at bestemme, som Vestfolds Grændser fra Oldtiden af kan have været saare forskellige.

Script. Rer. Dan. T. II P. 113. i Anmg. siger Langebek, at det er hans Indfald, som han meddeelte Suhm og Schøning, medens de end vare i Tronhiem.

7

Folio-Udgaven S. 57 og 58.

8

D. 1 S. 367.

9

S. 240.

10

Ordet Skiring mindes jeg ei at have seet, undtagen i Haldorsens Lexikon, som jeg derfor, i at angive Betydningen, har fulgt, men Stamordet: skir klar, *skiær*, og det afledte Verbum: skira rense, klare, og derfor, i aandelig Forstand: *døbe*, ere noksom Borgen for, at skiring maa betyde noget Saadant.

III. Hafursfjord.

At vide, *hvor* store Begivenheder have tildraget sig, er, som man veed, en almindelig Lyst hos alle hvem Krøniken forlyster, og Grunden hvi det saa maa være, er ikke vanskelig at finde, da en saadan Kundskab nødvendig ligesom *stadfæster* en ellers rimelig Fortælling, og bidrager til at oplive Forestillingen, saa Begivenheden synes os ei aldeles forbigangen, men halvveis nærværende. Et ikke lidet Fortrin er det derfor ved Norges Historie, at saamangt et mærkværdigt Steds Navn er opbevaret ved Snorro, og har vedligeholdt sig i Hjemmet, thi, saavidt noget Udvortes mægter Sligt, maa denne Omstændighed knytte Nordmanden endnu fastere til, og giøre ham endnu mere fortroelig med Fædrenelandets Krønike i de længst fremfarne Dage¹¹.

|A:193 Des besynderligere maa det forekomme os, at Fjorden, hvor Harald Haarfager i det berømte Søslag tilkiæmpede sig Enevælden, at et saadant Vandstæd, der ei, som Byer og Gaarde, kan nedrives eller forfalde, skulde i Tidens Løb aldeles have mistet sit Navn, saa der ei blev andet for, end, med Torfæus og Schøning¹², at giætte paa *Havsvaag*, som er et ganske andet Navn. Vel anfører Sch. det som en afgjort Sag, at Hafsvaag er Snorres Hafursfjord, men det er derfor ikke desmindre en Giætning, som hos Torfæus maa være bedre understøttet end hos Sch. hvis den ei skal fortjene Navn af en *løs* Giætning. Slige Giætninger nytte som sagt til ingen Ting, og denne rimer sig ei engang med Snorres øvrige Fortælling, som baade viser, og udtrykkelig siger, at Slaget stod lidt *nordenfor* Iedderen, da dog Hafsvaag, efter Schs egen Angivelse er *paa* Iedderen.

|A:194 Min Mening er ganske eenfoldelig den, at da baade hafr og

buchr er en *Buk*, har Slaget staaet i den bekiendte *Bukke-Fjord*, som strax *nordenfor* Iedderen løber ind til Stavanger, og som, hvis Folket deromkring ei kjender *Hafursfjord*, ventelig aldrig har ført dette Navn, uden i Hornkloves og andre Skjaldes Vers, hvorigiennem det er smuttet ind i Historien. Hermed rimer det sig ogsaa godt, at Hornklove i Seiers-Kvadet kalder Harald: ham der boer paa *Udsteen*, thi denne bekiendte Øe, der ventelig var Herre-Sædet for en af de slagne Konger, ligger jo i Bukke-Fjord, og afgav da ret en passende Benævnelse for Seierherren. Saa fandt vi Hafursfjord, og det fornøier i det Mindste mig.

11

Dette Fortrin er hidtil meget for lidet baade bekiendt og benyttet, deels fordi man har ladet sig skuffe af en ubetydelig Forskiel i Navnenes Stavning, og deels |A:193| fordi Historikerne ei have fundet det Umagen værd, ved at bruge de giængse Navne, at levendegjøre Fortællingen for Folket. Saavidt jeg, uden at have været i Norge, og med faa Hjælpemidler formaaer, bøder jeg nu paa dette Savn, og uagtet der vist bliver en rig Efterslæt, er jeg dog vis paa at glæde mangan en norsk Bonde med hvad jeg har fundet.

12

Schönings Norges Historje D. 2. S. 91.